

Писмо, акценат, изговор

Како се читају и пишу латинске речи

Писмо

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V X Y Z

Латинско писмо је латиница.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

Латинска абецеда постала је
од грчког алфабета.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

То се најбоље види код великих слова.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U V X Y Z

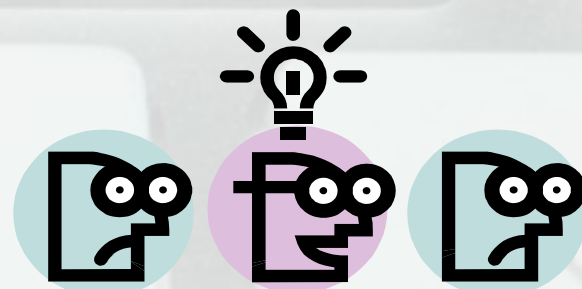
У старом веку писало се
ВЕЛИКИМ СЛОВИМА.

ALFA IACTA EST

Мала слова су у употреби тек од средњег
века.

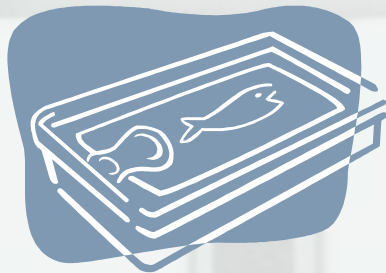
Cogito, ergo sum.

Акцентат

Piscina
Magister
Piscina
Magister
conservo
Saluto
Natura
Taberna
Transporto
Molestus

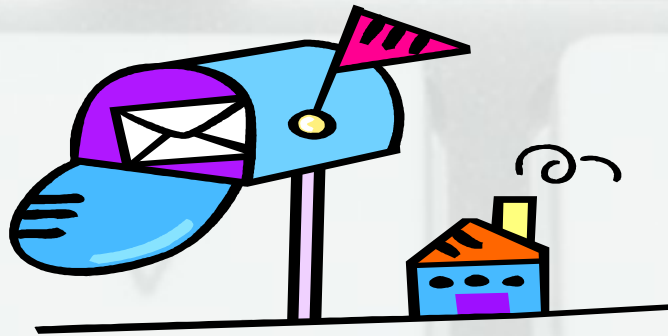
Правило је да се латинска реч акцентује на претпоследњем слогу (пенултими).

Акценат

Dominus Historia
Dubium Stipendium
Epistula Religio
Frigidus Dormio

Ако је пенултима кратка, акценат се сели на слог испред ње (антепенултиму).

Да поновимо!

- Латински акценат зависи од дужине слога.
- Ако је претпоследњи слог (пенултима) дуг, акцентован је.
- Ако није, акценат се сели на слог испред њега (антепенултиму).

piscina provincia

Дужина слога

- Слог је дуг ако је у њему дуг вокал.

- Вокал може бити дуг по природи и по положају.

natūra

- По природи дуги вокали су: \bar{A} , $A\bar{E}$, $A\bar{U}$, \bar{E} , \bar{I} , \bar{O} , $O\bar{E}$, \bar{U} , $U\bar{I}$. Цртица изнад вокала значи да је вокал дуг по природи.
- Вокали ae , ai , oe , ui називају се дифтонзима, јер се пишу помоћу два слова. Они су дуги по природи.

Дужина и краткоћа по положају

- Вокал је по положају дуг ако се иза њега налази сугласничка група.
- Вокал је по положају кратак ако се иза њега налази други вокал.

monumentum dormio

Изговор

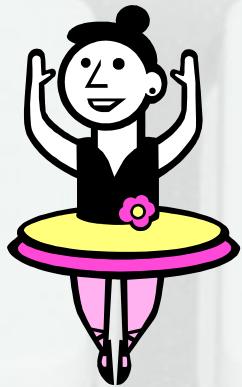
- Класични изговор – реконструисани изговор античког доба.

- Традиционални изговор – средњевековни и нововековни

Речи из латинског језика ушле
су у наш језик по
традиционалном изговору.

Акценат (лат. accentus)
Револуција (лат. revolutio)

Ротација (лат. rotatio)

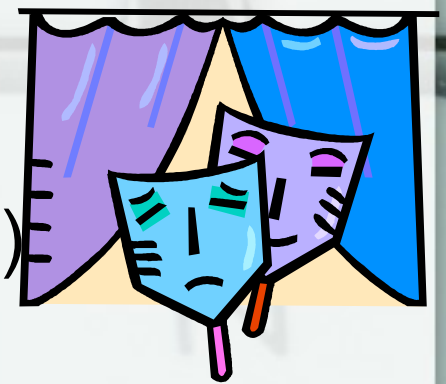
Нација (лат. natio)

Презентација (лат. praesentatio)

Правила традиционалног изговора

- Дифтонзи АЕ и ОЕ читају се као Е.
 - Церемонија (лат. caeremonia)
 - Трагедија (лат. tragoedia)
 - Федерација (лат. foedus, foederatus)
 - Кохезија (лат. cohaesio)
 - Адхезија (лат. adhaesio)
 - Педагог (лат. paedagogus)

Правила традиционалног изговора

- Ако се не ради о дифтонгу, изнад слоготворног е пише се знак \bar ако је дуг или \acute ако је кратак.
 - Аеродром, аеронаутика, аеромитинг, аеросол (лат. aë̄r, aë̄rius)
 - Поета, поезија, поетски, поетичан, поетика (лат. poē̄ta, poē̄ticus)

aë̄r poē̄ta

Правила традиционалног изговора

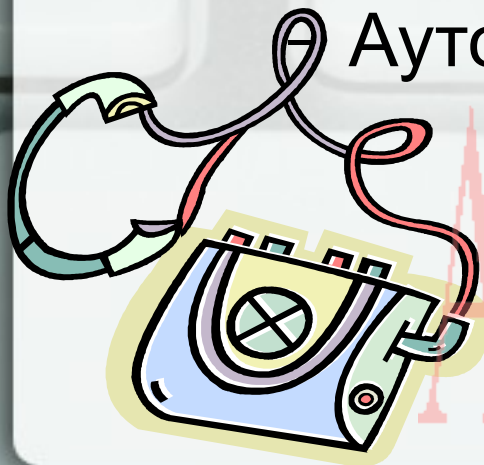
- Дифтонг аи изговара се наглашен на првом делу.

- Аудио (лат. audio)

- Аура (лат. aura)

- Аутор, ауторитет (лат. auctor, auctoritas)

Aurea mediocritas

Правила традиционалног изговора

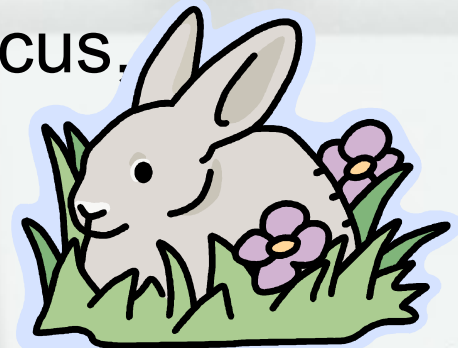
- Слово ц се испред вокала е и и изговара као ц.
 - церемонија (лат. caeremonia)
 - цензор, цензус (лат. censor, census)
 - цивил, циркус (лат. civilis, circus)
 - енциклопедија, циклус (лат. encyclopaedia, cyclus)

cygni cantus

Правила традиционалног изговора

- Слово ц се испред а, о, у и сугласника изговара као к.
 - капитал, каријес (лат. capitalis, caries)
 - контра, константа (лат. contra, constans)
 - кунџ, кустос (лат. cuniculus, custos)
 - критичар, класичан (лат. criticus, classicus)

Правила традиционалног изговора

- Два ц се испред е и и читају као кц, у осталим положајима као к.
 - Акценат, акцелератор, акцидент (лат. *accentus*, *acceleratio*, *accidens*)
 - Акузатив, акумулатор, акредитација (лат. *accusativus*, *accumulator*, *accredo*)

cc *accentus* *accusativus*

Правила традиционалног изговора

- Група цх чита се као х.
 - хор, хартија (лат. chorus, charta)
- Група пх чита се као ф.
 - филозоф, филозофија (лат. philosophus, philosophia)
- Групе тх и рх читају се као т и р.
 - театар, катедра, реторски (лат. theatrum, cathedra, rhetoricus)

Правила традиционалног изговора

- Слово и испред вокала на почетку речи или слога чита се као ј.
 - јануар, инјекција, јун, јул, конјугација (лат. *Ianuarius, iniectio, Iunius, Iulius, coniugatio*)
- Између два вокала такође се чита као ј.
 - мајор, мај (лат. *maior, Maius*)

Правила традиционалног изговора

- Група **qu** чита се као **кв**.

– квалитет, квантитет, кворум, квадрат, реликвије (лат. *qualitas*, *quantitas*, *quorum*, *quadratus*, *reliquiae*)

- Група **ngu** испред вокала чита се као **нгв**.

– Лингвистика, сангвиник (лат. *lingua*, *sanguis*)

Lapsus linguae

Правила традиционалног изговора

- Група *ti* испред вокала чита се као *ци*.

- инерција, ротација, револуција, нација, акција, реакција, дисертација, елоквенција, презентација, резонанција (лат. *inertia*, *rotatio*, *revolutio*, *natio*, *actio*, *reactio*, *dissertatio*, *eloquentia*, *praesentatio*, *resonantia*)

- Изузетак: између *s* и вокала чита се *ти*.

- бештија, хостија (*bestia*, *hostia*)

Прочитајте!

- In aëre aedificare.
- Amicus certus in re incerta cernitur.
- Clavus clavo eicitur.
- Licentia poëtica.
- Non quis, sed quid.
- Iuventus ventus.
- Post nubila Phoebus.

Finis coronat opus.

- Acta est fabula.

